

به یاد معصومه خدادادی  
دوست معصوم از دست رفته‌ام

دانش‌نامه / ۵

رابرت آلن سگال  
ترجمه فریده فرنودفر

کتابخانه

تهران، ۱۳۸۹

سرشناسه: سگال، رابرت آلن Segal/ Robert Alan  
 عنوان و نام پدیدآور: اسطوره، رابرت آلن سگال، مترجم: فریده فرنودفر.  
 مشخصات نشر: تهران: بصیرت، ۱۳۸۹.  
 مشخصات ظاهری: ۱ ج. (بدون شماره گذاری)  
 شابک: ۸-۸-۰۸-۵۴۹۲-۶۰۰-۹۷۸  
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا  
 یادداشت: عنوان اصلی: Myth, a very short introduction  
 یادداشت: کتابنامه  
 یادداشت: نمایه  
 موضوع: اسطوره  
 شناسه افزوده: فرنودفر، فریده، ۱۳۵۸- . مترجم  
 رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۸ ۵ الف ۸ س/ BL ۳۰۴  
 رده‌بندی دیویی: ۲۰۱/۳  
 شماره کتابشناسی ملی: ۱۸۴۲۳۷۴

ناشر: بصیرت  
نویسنده: رابرت آلن سگال  
مترجم: فریده فرنودفر  
حروف نگاری و صفحه آرایی: انتشارات حکمت  
طراح جلد و یونیکرم: حسن کریم زاده  
نوبت چاپ: اول/ ۱۳۸۹  
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه  
قیمت: ۴۵۰۰ تومان  
لینوگرافی، چاپ و صحافی: شرکت کیمیای حضور  
© همه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است  
نشانی: تهران، خیابان انقلاب، ابتدای خیابان ابوریحان، شماره ۹۳  
تلفن: ۶۶۴۱۵۸۷۹ و ۶۶۴۶۱۲۹۲، نمابر: ۶۶۴۰۶۵۰۵  
[www.hekmat-ins.com](http://www.hekmat-ins.com)  
[info@hekmat-ins.com](mailto:info@hekmat-ins.com)

## فهرست

|    |                                           |
|----|-------------------------------------------|
| ۹  | سخن مترجم                                 |
| ۱۳ | مقدمه                                     |
| ۱۳ | نظریه‌هایی در باب اسطوره                  |
| ۱۸ | تعریف اسطوره                              |
| ۲۳ | اسطوره آدونیس                             |
| ۲۸ | به کارگیری نظریه‌ها بر اسطوره‌ها          |
| ۳۱ | فصل اول: اسطوره و علم                     |
| ۳۲ | اسطوره به مثابه علم حقیقی                 |
| ۳۳ | اسطوره به مثابه علم مدرن                  |
| ۳۴ | اسطوره به مثابه علم بدوی                  |
| ۳۶ | ادوارد برنت تایلور                        |
| ۵۰ | جیمز جورج فریزر                           |
| ۵۲ | لوسین لوی برول                            |
| ۵۶ | برونیسلاو مالینوفسکی                      |
| ۵۹ | کلود لوی اشتراوس                          |
| ۶۲ | رابین هورتون                              |
| ۶۵ | کارل پوپر                                 |
| ۶۹ | فصل دوم: اسطوره و فلسفه                   |
| ۶۹ | پُل رادین                                 |
| ۷۲ | ارنست کاسیرر                              |
| ۷۵ | هنری فرانکفورت و هنریته آنتونیا فرانکفورت |

- ۷۹ رودلف هولتمان و هانس یوناس
- ۸۰ آلبر کامو
- ۸۵ فصل سوم: اسطوره و دین
- ۸۶ رودلف هولتمان
- ۹۳ هانس یوناس
- ۹۶ میرچا الیاده
- ۱۰۹ فصل چهارم: اسطوره و مناسک
- ۱۱۰ ویلیام رابرتسن اسمیت
- ۱۱۳ ادوارد برنت تایلور
- ۱۱۵ جیمز جورج فریزر
- ۱۲۳ جین هریسن و ساموئل هنری هوک
- ۱۲۶ به کارگیری نظریه اسطوره-مناسک گرا
- ۱۲۸ کاربرد نظریه اسطوره-مناسک گرا در ادبیات
- ۱۳۰ رنه ژیرار
- ۱۳۳ والتر بورکرت
- ۱۳۷ فصل پنجم: اسطوره و ادبیات
- ۱۳۹ خاستگاه اساطیری ادبیات
- ۱۴۵ اسطوره به مثابه داستان
- ۱۴۸ الگوهای اساطیری
- ۱۵۱ کرد راگلن
- ۱۵۷ فصل ششم: اسطوره و روان‌شناسی
- ۱۵۷ زیگموند فروید
- ۱۶۱ اتو رانک
- ۱۶۷ جاکوب آرلو
- ۱۷۰ برونو بتلهایم
- ۱۷۱ آلن دوندیس

|     |                                       |
|-----|---------------------------------------|
| ۱۷۲ | رانک پسا فرویدی                       |
| ۱۷۴ | کارل گوستاو یونگ                      |
| ۱۷۶ | جوزف کمبل                             |
| ۱۸۴ | آدونیس                                |
| ۱۹۳ | فصل هفتم: اسطوره و ساختار             |
| ۱۹۳ | کلود لوی اشتراوس                      |
| ۲۰۳ | ولادیمیر پراپ، ژرژ دومزیل و مکتب ژرنه |
| ۲۰۵ | نظریه مارسل دتین در باب آدونیس        |
| ۲۱۳ | فصل هشتم: اسطوره و جامعه              |
| ۲۱۳ | برونیسلاو مالینوفسکی                  |
| ۲۱۵ | ژرژ سورل                              |
| ۲۱۸ | رنه ژیرار                             |
| ۲۲۲ | آدونیس                                |
| ۲۲۹ | نتیجه گیری                            |
| ۲۲۹ | آینده اسطوره پژوهی                    |
| ۲۳۱ | دونالد وودز وینیکت                    |
| ۲۳۹ | منابع                                 |
| ۲۵۷ | نمایه                                 |

## سخن مترجم

ارائه تعریفی فراخور از واژه اسطوره (میتوس) بسی دشوار، مخاطره‌آمیز و تا حدی تعارض‌آمیز است. روتون در نخستین سطر از کتابش تحت عنوان /اسطوره، وضعیت خود را در قبال پاسخ به این پرسش که اسطوره چیست همانند وضعیت آوگوستین در برابر پرسش از زمان می‌داند: "خیلی خوب می‌دانم چیست، مشروط بر اینکه کسی از من نپرسد، اما اگر از من بپرسند و توضیح بخواهند از پاسخ دادن بدان عاجزم".<sup>۱</sup> همین دشواری تعریف اسطوره موجب شده که هیچ یک از تعاریف ارائه شده از آن، از جمیع جهات خرسند کننده به نظر نرسد و همواره احساس شود که راهی برای تعریف جامع و مانع از اسطوره وجود ندارد یا اگر چنین تعریفی ممکن باشد، دسترسی به آن بسیار دشوار است. شاید همین ویژگی غیرقابل تعریف بودن اسطوره سبب شده که اغلب اندیشمندان مجذوب آن شوند و در طول تاریخ اندیشه — از زمان پیش سقراطیان تا عصر حاضر — طیف وسیعی از تعاریف و نظریه‌های آشتی‌ناپذیری از اسطوره طرح شود که البته می‌توان هر یک را از وجهی درست انگاشت، دستکم به این معنا که هر یک از این نظریه‌ها در زمانه

---

۱. کنت نولز روتون: /اسطوره، ترجمه ابوالقاسم اسماعیل پور، نشر مرکز (۱۳۷۸)، ص ۳.

خودشان موجه جلوه می‌نمایند و نویسندگان و اندیشمندان آن دوره را تحت تأثیر قرار می‌دهند. در این میان، دو سده نوزدهم و بیستم از حیث اسطوره‌پژوهی و نظریه‌پردازی در باب اسطوره از جایگاه ویژه و ممتازی برخوردار است.

رابرت آلن سگال (Robert Alan Segal) که در زمینه اسطوره و دین‌پژوهی از استادان و پژوهشگران برجسته دانشگاه لَنکستر (Lancaster) انگلستان است، کتاب حاضر را به بحث و بررسی نظریه‌های اسطوره در دو سده نوزدهم و بیستم اختصاص داده است. سگال به گونه‌ای مفید و مختصر در هشت فصل، رویکردهای مختلف به اسطوره را در بسترهایی چون علم، فلسفه، دین، آیین و مناسک، ادبیات، روان‌شناسی، ساختارگرایی و جامعه‌شناسی بررسی می‌کند. او در هر یک از این فصول آراء اصلی‌ترین و محوری‌ترین صاحب‌نظران مربوط به اسطوره در آن حوزه خاص را طرح می‌کند و با آوردن قطعاتی از مهم‌ترین آثار این صاحب‌نظران در زمینه اسطوره، به روشن‌تر شدن بحث یاری می‌رساند. وی در مقدمه کتاب با اشاره به اینکه از یک اسطوره خاص نظیر اسطوره آدونیس بهره می‌گیرد تا بتواند شدت و ضعف هریک از این نظریه‌ها را در تحلیل این اسطوره مشخص سازد، در پایان هر فصل کارآمدی نظریه‌های مطرح شده را با بکار بستن آنها در خصوص اسطوره آدونیس نشان می‌دهد که البته این اقدام سگال با نقاط قوت و ضعف همراه است. نقطه قوتش آن است که این کار به خواننده کمک می‌کند تا بتواند نظریه‌های مطرح شده را به خوبی با یکدیگر مقایسه کند که همین مقایسه میان نظریه‌ها موجب فهم بیشتر آنها می‌شود. نقطه ضعفش آن است که طبیعتاً برخی از نظریه‌ها با این اسطوره خاص سازگار نیستند. در این موارد سگال به ذکر عبارت

"چندان واضح نیست که چگونه می‌توان این نظریه را در مورد اسطوره آدونیس به کار بست"، بسنده می‌کند که البته این به معنای آن نیست که این نظریه‌ها از اعتبار و ارزش کمتری برخوردارند. سگال در تحلیل برخی از نظریه‌ها به جای اسطوره آدونیس به ناچار از اسطوره ادیپوس بهره می‌گیرد. وی در بخش پایانی فصل هشتم و همچنین در قسمت نتیجه‌گیری، پس از بیان و تحلیل نظریات مختلف، به طرح رأی خود درباره اسطوره آدونیس و آینده اسطوره‌پژوهی می‌پردازد.

کتاب حاضر که بزعم مترجم از درخشان‌ترین کتاب‌های موجود در زمینه اسطوره است به سال ۲۰۰۴ از سوی انتشارات دانشگاه آکسفورد منتشر گردید. سه سال بعد در سال ۲۰۰۷ ترجمه آلمانی این کتاب در مجموعه رکلام (Reclam) به چاپ رسید.<sup>۱</sup> مترجم در کار ترجمه هر دو متن را پیش چشم داشته، اما مبنای ترجمه همان متن اصلی کتاب است. البته لازم به ذکر است که مترجم در مواردی به منظور روشن‌تر شدن مطلب در متن ترجمه (به جز نقل قول‌ها) واژگان یا معانی مکملی را به شخصه یا با استفاده از ترجمه آلمانی، داخل [ ] آورده است.

در اینجا لازم می‌دانم از عزیزانی که در این ترجمه مرا یاری رسانده‌اند کمال تشکر را داشته باشم: از استاد گرامی آقای دکتر محمدرضا حسینی بهشتی، که باوجود مشغله‌های کاری فراوان، همواره با حوصله و گشاده رویی منحصر به فردشان به تک تک پرسش‌ها پاسخ دادند و به غنای کار ترجمه افزودند. از امیر نصری، همسر، که در طول کار ترجمه مشوق اصلی من بود و متن ترجمه

1. Segal, Robert A.: Mythos. Eine kurze Einführung, (Übersetzung: Handels, Tanja), Stuttgart 2007, Reclam.

را مطالعه و با اصلاحاتش به روان شدن متن فارسی کمک بسزایی کرد و در پایان از دوست عزیز آقای امیر مازیار که این کتاب ارزشمند را برای ترجمه در اختیارم نهاد و کل متن را با دقت تمام پیش از چاپ مطالعه کرد و نکات گرانقدری را متذکر شد. بدیهی است که خطاهای راه یافته در متن بر عهده مترجم است.

خزان ۱۳۸۸